

בני ברית ישראל

מועצה אזורית דרום

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 39

לשכת בנימין דה רוטשילד
לשכת מצאנו י"ן
אלול תשפ"ג

לשכת נתיבי השלום
לשכת ראשונים
העלון הדיגיטלי

לשכת הנשיא וי'צמן
לשכת המדע רחובות
אוגוסט 2023

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה:

לשכת מצאנו י"ן – דובי אבידור

שיר חם – דובי אבידור

לדבר קצת אחרת – ד"ר אופירה רג'ואן בן-שלמה

מה יהיה? מבט אל העתיד – ד"ר יאיר שרן

ישראלים ביפן: הולכים להשתתף בטקס תה – ד"ר יואב גל

מהי עברית – ענת קורן

משפחת דונידקוב – צבי תדמור

פעמון המושבה – צבי תדמור

אדמת דוראן – צבי תדמור

היה הייתה עברית – רות קלי

חלון לעלון

יוסי רזי

אט אט נושרים לידנו בני גילנו. כך מנהגו של עולם ואדם. לעיתים אלה קרובים ומכרים שלנו. לעיתים דמויות ציבוריות, ידועות.

כך הרגשתי כשנדע שהאלוף גיורא רום הלך לעולמו. בן 78. מבוגר ממני ב-25 ימים. לא הייתי בחיל אוויר, הייתי שייך לירוקים, אלא ששמו של גיורא רום עלה לכותרות עוד הרבה לפני שהתקדם בסולם הפיקוד לדרגות בכירות. הוא היה סגן גיורא של מלחמת ששת הימים, הבחור הצעיר שהוריד חמישה מטוסי אויב. סיפור של גבורה ותושיה ומקצועיות ואני מרשה לעצמי להוסיף – זה היה בתקופה שהטייס מילא חלקית את מקומו של המחשב של היום. הוא סימל לכולנו את אותה מלחמה שבזמנו נחשבה למוצלחת במיוחד, כמו גם סגן יוסי בן חנן בתמונה המפורסמת עם הקלצ'ניקוב, טובל בתעלת סואץ, וכמו אותם שלושה חיילים ניצבים, משתוממים, אל מול אבניו של הכותל.

למי שעקב אחריו כמוני בתקשורת לאחר שפרש הסתבר שהאיש המשיך לתפקד בראשי ארגונים ציבוריים גדולים ובכל מקום לגלות פעילות, לשאוף לקדם נושאים, לוחם בנשמתו, איש מעשה ואיש רוח אמיתי.

הוא אחד מאלה שטוב שהיו איתנו כאן, הלכו על פני האדמה שאנחנו דורכים עליה, טסו בשמים שמעלינו, ועשו את ארצנו לאיכותית ובטוחה יותר.

ועוד משהו – אלמנתו סיפרה שכאשר שב ממצרים, פצוע קשה, לאחר חודשים ארוכים ומתישים של שבי, הגיעה היא להקבילו יורד מהמסוק; ושהבחין בפניה הדואגות אמר לה: מה יש, מרים, לא ראית אף פעם מסוק נוחת? גם הומור היה לו. וגם זה חשוב

=====

הפעם תוספת - ד"ר אופירה רג'ואן בן-שלמה, קלינאית תקשורת מספרת על טכנולוגיות חדשות בתקשורת בין אישית, נושא שיעניין רבים מאיתנו בעידן זה שבו תקשורת כזאת אינה דבר מובן מאליו כלל ותודה לאופירה.

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

אנו נמצאים בתחילתו של חודש אלול. חודש זה מכונה במסורת היהודית "חודש הרחמים והסליחות". המשמעות שיש ביהדות לחודש אלול היא, עריכת חשבון נפש, לימוד מוסר ובקשת סליחות על חטאים שחטאנו. לצערנו, הקרע בעם והשיח הציבורי בארץ הדרדרו לשפל מדרגה שלא היה כמוהו, והשסע בעם הולך ומתרחב. לאן כל זה מוביל, זמנים יגידו.

החודש נערך מפגש של הנשיאים והסגנים של לשכות מועצה אזורית דרום. היה זה מפגש היכרות והצגת הנוכחים. בהמשך ניתן דיווח תקציבי של המועצה והחלוקה התקציבית ללשכות על פי גודל הלשכה. בלשכת המדע ברחובות נבחרה נשיאה חדשה, אידה רוזנטל שמחליפה את ענת קורן. ענת הקימה את הלשכה והייתה הנשיאה הראשונה. תודה לענת וברכות והצלחה לאידה. בלשכת הנשיא ויצמן מתוכננת בחירת בנשיא חדש במפגש הקרוב שיערך לפני ראש השנה. בלשכת מצאנו יין, נמשכת הפעילות החברתית הערה. דיווח מפורט – בהמשך. בכל הלשכות מתכוננים לחזרה מחופשת הקיץ, ותכנן פעילות לשנת תשפ"ה.

ברכת שנה טובה לחברים ולבני ביתם

אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

לשכת "מצאנו יין" – מפגש חמישי

אמש נערך המפגש החודשי של חבורת בני ברית, ברמת אירוע מדהים. ביתם של רוזה ואבי אבידור (גם הכותב נושא את השם אבידור, אבל אין לנו קשר משפחתי או כלכלי וכו') נפתח לרווחה והפך לאולם אירועים מפואר בזעיר אנפין.

האוכל זרם כיוון, קבבים ופרגיות עפו על האש, החדווה הייתה בשמיים, אבל החום מתיש ומכביד.

השמחה הייתה מעבר לכך. מוזיקה רווית חדווה בקעה מזוית הסלון, שירי ארץ ישראל ולועזים. צמד חביב השמיע בקולו את השירים במקצבים המוכרים.

כולנו התפעלנו מהחגיגה המופלאה שנערכה לכבודנו. אין דברים כאלה. כנראה שלהבא נשוב לסטנדרט הקבוע של המפגשים...

בסוף הערב נערך שוב סבב שמות, תזכורת להיכרות לחידוד בינינו...

כי מי זוכר? - בקושי זוכר עם מי הגעתי... אחרי הארוחה, אחרי המתוקים, אחרי השתייה ואחרי קבלת הפנים הכל כך חביבה ומענגת...

בקיצור, שבת אחים גם יחד.

כתב: דובי אבידור

שיר חם

דובי אבידור

חם לי בְּרָחוּב
חם לי בְּגֵן
חם לי וְלֹא טוֹב.
מְזַג אֲוִיר מְשֻׁעַ
חם וְזַעַה מְכָה.
עד מתי... עד מתי?
מי יודע וּדְאִי...
רָקִיעַ מֵעַל מִסְפִּיק וְדִי
רָחַם, רָחַם עָלַי
רָחַם עַל כָּלֵם,
שָׁמֵר עַל הָעוֹלָם
וְהִיא יוֹתֵר קָל
מֵעַל...

"לדבר קצת אחרת"

צוהר לתקשורת בין אישית: טכנולוגיות חדשות התומכות בתקשורת חליפית

ד"ר אופירה רג'ואן בן - שלמה, קלינאית תקשורת Phd

דן הוא ילד בן 8, אשר מתמודד עם אתגרים תקשורתיים כתוצאה מלקות תקשורת ראשונית ברצף האוטיסטי. דן מתקשה להביע את עצמו באופן מילולי, מתקשה בהבנת שפה ומתקשה לקחת חלק באינטראקציה חברתית עם משפחתו ועם קבוצת השווים במסגרת החינוכית. לאורך השנים דן נעזר בהצבעה על תמונות מצולמות וסמלים כדי להביע את רצונותיו וכדי להגיב לפניית הסביבה. בשנים האחרונות דן מתנסה בשימוש במסכי מגע (במחשב ובאייפד)¹ אשר מאפשרים לו לבחור סמלים ותמונות מותאמים אישית להבעת מגוון של כוונות תקשורתיות (בקשות, תחושות, סירוב ועוד). לדוגמה, כאשר הוא רוצה להגיד למורה שהוא רוצה לשתות, הוא מביע זאת על ידי לחיצה על סמל שמתאר כוס של מים. בכך, הוא מצליח להתקשר בצורה יעילה וברורה יותר, מה שמסייע לו להרגיש מובן ע"י סובביו.

זמנים משתנים, ועם ההתפתחות הטכנולוגית, מתעוררות אפשרויות חדשות בתחום התקשורת הבין-אישית. אחת מהן היא מגוון פלטפורמות (אתרים, תוכנות וממשקים) הכוללים טכנולוגיות התומכות בתקשורת תומכת וחליפית (AAC: Augmentative and Alternative Communication) אשר מציעה דרכים חדשות ויעילות לאנשים שאינם יכולים לתקשר באמצעות דיבור רגיל.

דף מתוך לוח תקשורת

לוחות להנגשת תקשורת במרחב הציבורי

טכנולוגיית AAC מאפשרת לאנשים עם מגבלות בתקשורת (זמניות וקבועות) להביע את עצמם בצורה יעילה ומותאמת אישית. המערכות כוללות מגוון של אפשרויות, ממערכות שנסמכות על ייצוגים חזותיים בסיסיים בתמונות ובסמלים מודפסים² ועד עזרים טכנולוגיים מתקדמים, כולם נועדו להתאים לצרכיהם של המשתמשים.

ממקשים טכנולוגיים, כגון מסכי מקלדות ומיקרופונים, מתגים (לדוגמה: Big Mac וגם Step-by-step), מאפשרים למשתמשים לבחור סמלים, תמונות, מילים כתובות ומבעים, כדי לתקשר ולהביע רגשות.

ההכשרה הדרושה: הטכנולוגיה החדשה הזו מצריכה הכשרה ייחודית, הניתנת בדרך כלל ע"י קלינאיות תקשורת וצוותים חינוכיים וטיפוליים (רפואיים), אך היא נגישה לכל אחד ואחת. ילדים ובוגרים המשתמשים בטכנולוגיות מקבלים הדרכה ותמיכה להתמודדות יעילה עם הטכנולוגיה, ולפיתוח יכולתם לתקשר באמצעותה. החל משנת 2015 סל הבריאות כולל מימון מחשבים ייעודיים עם תוכנות מתאימות וכן אביזרי נגישות להפעלתם, כגון: מתגים, אביזרים

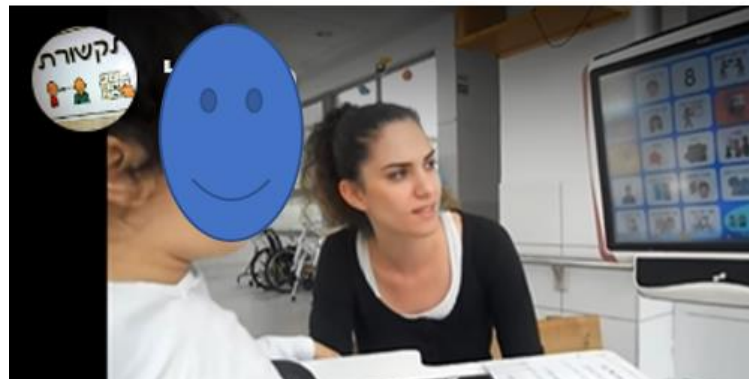
¹ ילד משתמש באייפד עם אפליקציית TouchChat להבעת מגוון כוונות תקשורתיות ע"י לחיצה על הסמל המבטא את כוונתו. הלחיצה על הסמל מפעילה מנוע דיבור בעברית (התרגום וההתאמות נעשו ע"י מט"ח).

² ברשויות עירוניות ניתן לראות לוחות להנגשת תקשורת במרחב הציבורי, לדוגמה בגני שעשועים.

מיוחדים או מערכות מיקוד מבט, בהתאם לתנאי הזכאות³ כמו כן, במסגרת התאמות נגישות פרטנית במסגרות חינוכיות, מותאמים לתלמידים עזרים שונים, ביניהם טכנולוגיות מסייעות.

דוגמה נוספת ליישומים טכנולוגיים המאפשרים תקשורת, הבעה ודיבור היא באמצעות השימוש במערכות מיקוד מבט ממוחשבות, כפי שיוסבר בדוגמה הבאה: יאיר הוא ילד בן עשר שנים, אשר מתמודד עם שיתוק מוחין המשפיע על תפקודיו המוטוריים ועל יכולתו להפיק דיבור באופן מובן. באמצעות הטכנולוגיה יאיר מצליח לתקשר ולהביע את עצמו באופן מדויק. יאיר משתמש במערכת מיקוד מבט, המאפשרת לו לבחור באמצעות תנועות עיניים. מערכת מיקוד מבט, מיועדת לאנשים אשר אינם מסוגלים להפעיל מחשב באמצעות עכבר או מתגים. המערכת מבוססת על מצלמה אשר מזהה את תנועות העיניים ומאפשרת שליטה על סמן העכבר ועל אפליקציה המפעילה את המקלדת. בדרך זו ניתן להפעיל כל תוכנה במחשב כולל תוכנות תקשורת. יש אפשרות לדפדף בין הלוחות ובכך להביע מסרים מורכבים יותר. יאיר מפעיל את תוכנת לוחות התקשורת על מסך מחשב ומשתמש בתמונות או סמלים מותאמים אישית ליכולותיו ולצרכיו. למשל, כאשר יאיר רוצה לבקש משהו, הוא מביט בסמל המתאר את הפריט או הפעולה הרצויה, והמערכת מזהה את מיקום המבט ומבצעת את הפעולה המתאימה. למרות האתגרים המוטוריים, הטכנולוגיה מאפשרת ליאיר לתקשר, להתחבר לעולם הסובב אותו ולהרגיש חלק מהקהילה. הוא יכול לשאול שאלות, לענות על שאלות המופנות אליו, לבקש דברים ולהביע רגשות, הכל באמצעות מבטיו.

אם כן, טכנולוגיות מתקדמות מאפשרות לתת מענה מותאם אישית למגוון קשיי תקשורת ודיבור אצל ילדים ובוגרים, לאפשר להם להשתתף ברמות שונות באינטראקציות חברתיות ולהקל על הסביבה בהבנתם.

הקלינאית סיון פיינטוך בעבודה עם מטופלת מהמרכז החינוכי שיקומי אסיף, ביה"ח שמיר- אסף הרופא.

התמונה באדיבותה של סיון פיינטוך, מתוך סרטון שהופק במרכז ע"י ניבה איסן. (ניתן לראות את הסרטון המלא ביוטיוב תחת השם "קרול משתמשת בתת"ח (מערכת מיקוד מבט) בעת שיחה ומשחק"- אייזק מידעון ישראל).

* ד"ר אופירה רג'ואן בן שלמה, מדריכת קלינאיות במשרד החינוך ומרצה באוניברסיטת בר-אילן ובקריה האקדמית אונו.

³ ניתן לקבל מידע נוסף על הזכאות, תהליך המימוש והטפסים הנדרשים באתר משרד הבריאות.

מה יהיה: מבט אל העתיד. והפעם על: האינטרנט של הגופים

ד"ר יאיר שרן ראש הקבוצה לתובנת העתיד

השתלת הולטר, לניטור קצב הלב, מתחת לעורו של ראש הממשלה נתניהו, הסבה את תשומת הלב להתפתחות הטכנולוגית הקשורה בהשתלת עזרים אלקטרוניים דיגיטליים בגוף לצרכי ניטור וטיפול, תוך כדי אפשרות מעקב רציף אחר פעולתם. מידע ונתונים עוברים מהשתל בגוף למרכז כזה או אחר שבו הם מנותחים ומעובדים. שתלים דיגיטליים אלה מאפשרים גם שיגור מבחוץ של פקודות אל השתל בתוך הגוף לצרכים שונים. כל הפעולות הללו נעשות בידיעת המושתל אך ללא התערבותו. הגוף הופך הלכה למעשה לפלטפורמה דיגיטלית הנושאת עליה שתלים ושבבים המחוברים באמצעות אמצעי תקשורת, כולל האינטרנט, וממלאים תפקיד חשוב בבריאות וברפואה. זו למעשה רפואה מרחוק וכפי שנראה הרבה יותר מזה.

מכלול השבבים והשתלים בגוף יוצר רשת - "האינטרנט של הגופים" (IoB) - שהיא בעצם תת-רשת של "האינטרנט של הדברים" (IoT) המאפשרת חיבור ואינטראקציה בין דברים שונים, חפצים וחפיצים וכן, גם גופי אנוש, לצרכים כאלה ואחרים. הגוף האנושי משמש כנשא של נתונים. ה"אינטרנט של הגופים" מתייחס אם כך לרשת של מכשירים המחוברים לגוף, מחוצה לו או בתוכו, על מנת לאסוף נתונים על תיפקודי הגוף, כמו גם לשנות את תיפקודיו במידת הצורך. במערכת זו יש שלשה סוגים או קטגוריות של מכשירים:

א. מיכשור חוץ גופי - הכוונה לכל המכשירים הדיגיטליים הלבשיים שאנו מצוידים בהם כולל שעונים חכמים, עדשות חכמות, מדי סוכר ואחרים. אלה מודדים ומעבירים נתונים על הגוף על ידי מגע פיזיקלי.

ב. מיכשור המושתל בתוך הגוף - קוצבי לב, דיפילרטרורים ואחרים. בקטגוריה זו נכלל לכלול גם את העזרים המושתלים מתחת לעור וגם את השתלים למיניהם כמו לב, כבד ועוד. עוד משפחה בקטגוריה זו הם ההתקנים הבליעים. כמוסות המכילות התקן שנבלע על ידי האדם ומשדר החוצה נתונים מתוך האברים הפנימיים.

ג. התקנים המשובצים או מוטמעים בתוך אברי הגוף ומתפקדים יחד איתם או בנוסף אליהם תוך כדי שימור קשר עם החוץ. שבבים שיושתלו במח לתגבור הזיכרון או להתגברות על שיתוק נמנים על משפחה זו. זו הקטגוריה היותר חדשנית ויותר עתידית.

העתיד של ההתקנים די ברור. יותר ויותר התקנים מוטמעים שמחד מתפקדים יחד או במקום אברים בגוף ומאידך מקיימים תקשורת עם מוקדים חיצוניים לשדר נתונים או לקבל הנחיות להזרקה תרופות למשל, להפעלת שרירים בגוף ועוד. השימוש חורג מתחום הרפואה והנה עוד כמה תחומים שעשויים להנות מהטכנולוגיה:

א. התחום הצבאי

1. חיילים יוכלו להיות מצוידים בשבב שיאפשר את איתור מקומם המדויק כמו גם את כל המידע הרפואי הרלבנטי לשרידותם והצלתם בשדה הקרב.

2. המצב הפיזי והנפשי של חיילים בשדה הקרב יוכל להיות מנוטר ובמידת הצורך המפקדים יוכלו לתת מענה אם וכאשר יזהו פגיעה במוטיבציה וביכולת של יחידתם להילחם ולמלא את משימותיה.

ישראלים ביפן: הולכים להשתתף בטקס תה

ד"ר יואב גל

אצלנו, 'כל המציל נפש אחת'... בייחוד את שלנו... מנגד, התרבות היפנית מתייחסת אל החיים כאל חוויה קצרה ומשמעותם בתרומה לקהילה. בדומה לפרח הדובדבן הפורח כחמישה ימים בלבד, אבל בשדרות עשירות עם אינספור פרחים קטנטנים על עצים גדולים שם מתהווה היופי המרהיב.

המקור: ארכיון פרטי של המחבר.

האומץ לוותר על החיים אינו בא מתוך קלות ראש וחוסר אחריות, אלא שוויתור כזה בעת הצורך לקדם את ערכי הקהילה, זוכה לכבוד, ולהערכה עמוקה. במקורו היה הטקס אחת משיטת המדיטציה של הלוחם ערב הקרב להגברת הריכוז, להרחיק פחדים, ולהתחבר לערכי 'דרך הלוחם' [בושידו 武士道] והמטרה הייתה להיערך לוותר ללא היסוס על חייו ברגע שיידרש. רק ששנות השקט, שהחלו במאה ה-17, הביאו טקסי מלחמה רבים לאבד בהדרגה את התפקיד שהיה להם והם נהיו ליותר מסוגננים, מתוחכמים, ובעלי דקויות ואיכויות שהלכו והשתבחו עם הזמן.

גאי-ג'ין, אותו כינוי גנאי לזרים, בדרך כלל מקבלים גרסת תמצית טכנית בעיקרה של טקס-תה לתיירים. אבל קומאגאי-סאן 'המאמץ' שלנו, הזמינה להיכרות קרובה עם הדבר האמיתי המיועד ליפנים בלבד. התכנסנו עם נשים מאופרות בקפידה, לבושות בשפע מהמם של קימונו רקומים ומעוטרים בשלל צבעים, גוונים ודוגמאות. היינו הגאי-ג'ין היחידים ובלטנו בשטח כמו טרקטור ישן וחבוט בתערוכה של דגמי פרארי חדשים. אף לא אחת העירה ולו גם מילה אחת על נוכחותנו, הנימוס והאדיבות היו מושלמים, אבל באותה מידה היה ברור שהן חושבות שלקחת גאי-ג'ין לטקס-תה זה פחות או יותר כמו לקשט חזיר בפנינים.

בכניסה לאולם כרענו לישיבה על הברכיים על הרצפה והחוויון קידה לשתי עלמות חן בקימונו מהמם, שהשיבו לנו קידה עמוקה חזרה, וזאת רק במטרה לקבל את שובר הכניסה. התרוממנו, פסענו צעד אחד מעבר למפתן החדר ושוב כרענו על הרצפה, שוב לישיבה על הברכיים, ושוב לקידה אבל הפעם מין קידה כללית לכבודו האירוע. קמנו שוב ופסענו להיקפו של החדר שם הסתדרנו במבנה ח' על שטיחי לבד צרים שהגדירו במדויק את מקום הישיבה. פעם נוספת כרענו על הרצפה והמתנו כאשר אנחנו יושבים עם גב ישר, ידיים על הברכיים ועם תפילה בלב שנצליח לשרוד.

מולנו, נערך טקס ההכנה ולמשתתפות הוגש תה על ידי עלמות החן בטקסיות רבה. לפני שהונח התה כרעה העלמה ובוצעה קידה הדדית בין המגישה למקבלת בטקסיות מעודנת ותוך שאוחזת בתנועה חנינית את הכוס עם הצלוחית ביד ימין וביד שמאל מקפידה להחזיק את שרוול הקימונו שלא יפריע, יתלכלך או באופן כללי יתנהג שלא כשורה. הכוס מונחת על השטיח ואז רשאית המקבלת להרים את הכוס והצלוחית וליישר את הגב. רק אז מותר לקרב את הכוס בלבד ולשתות תה ירוק, מר, ודי זוועתי כחלק טקסי של מדיטציית הלוחמים ערב הקרב.

לאחר מכן בטקסיות דומה מחולקות עוגיות מעוצבות להפליא ועשויות משעועית ואורז. העוגיות האלו מתוקות עד כדי להפיל את השיניים ומיועדות להוות ניגוד לטעמו האיום של התה. הפעם אין צלוחית וכל אחת נעזרת בשרוול הקימונו שהוא גם מעין מחסן קטן שכל סמוראית מחזיקה בה ציוד הכרחי לחיי היומיום כמו סכיני הטלה, חרבות קטנות, אמצעי לחימה שונים או שאר פריטים חשובים ובסיסיים. הן מוציאות מפית נייר המקופלת בקפדנות אסטטית, וסכין שנהב קטן. כאשר כורעת עלמת ההגשה מול כל משתתפת וקדה, מתבצעת קידה חוזרת ורק אז שולחים את יד ימין, שוב תוך הקפדה שיד שמאל תשגיח על השרוול, ובאמצעות מקלות אכילה מעוצבים להפליא מורידים את העוגייה, שנראית יותר כמו גוש דבק מתוק להחריד אל מפית הנייר שהביאו מהבית. כאשר התרוממה נערת ההגשה זזה טיפונת וירדה שוב לכריעה לפני המשתתפת הבאה, מרימה כל אחת את מפית הנייר ובעזרת סכינן השנהב הקטנטן בוצעת חלקיקי עוגית ואוכלת אותה עד תום, מנגבת בקפדנות את הסכיין בקצה מפית הנייר, מקפלת אותה שוב בקפדנות רבה ומעלימה את כל הציוד במערכת הסודית של שרוול הקימונו.

אחד הדברים המופלאים שאפיינו את קומאגאי-סאן היא היכולת לגרום לנו להרגיש רצויים. בלי יותר מדי דיבורים ובלוי יותר מדי תנועות מיותרות המושכות תשומת לב, הוציאה שתי מערכות של מפית וסכינן שהכינה עבורנו והניחה אותן בידינו כאילו הדבר הכי פשוט ונכון לעשות. אנחנו כמובן אפילו לא העלינו על דעתנו שנצטרך להביא משהו והיא ידעה להיות תמיד צעד אחד לפנינו ולהתוות לנו דרך בלי שזה יהפוך להיות אירוע מביך. כאשר בערך שלוש נשים בנות חמישים פלוס עוקבות אחרינו כמו נץ אחר טרפו, מגבוה מאוד, ובוחנות כל צעד ותנועה של הברברים. אלה שעצם נוכחותם בטקס כבר פוגמת בהרמוניה, ושכל חריקה בהתנהלות הטקס עלולה להרוס להן את היום אליו התכוננו מראש זמן רב. קומאגאי-סאן באצילות של ממש לא אפשרה לנו להיכשל גם באותם מקומות בהם כלל לא עלה על דעתנו שכמעט כל צעד שאנחנו עושים הוא שגוי.

בזמן שאנחנו מאבדים באיטיות כל תחושה ברגליים, מתמודדים עם מרירות הגיהנום של התה ומתיקות הדביקה של העוגית, מולנו מכינה מנהלת הטקס את התה. קודם לכול יש לנגב היטב במפית נייר לבנה ומהודרת את כלי ההכנה הנקיים ומצוחצחים מראש. לאחר מכן בעזרת כפית עץ מיוחדת מעבירים כמות מדויקת של אבקת תה ירוק אל הקערית, מוזגים באלגנטיות רבה מים רותחים מתוך קומקום מעוצב, מקציפים היטב את התה בעזרת מברשת הנראית כמו מברשת גילוח של פעם ומוזגים לכוסות ומגישים בטקסיות רבה, בתנועות מסוגנות להפליא ובמקצב מדויק.

הטקס נמשך עם כוס שנייה בטקסיות השונה במיני פרטים קטנים מהראשונה ומוקפדת לא פחות. את התה יש לשתות ממש עד הטיפה האחרונה ואז להפוך את הכוס ולהתפעל עמוקות משמו של האמן המצוין על גבי כל אחד ואחד מכלי הטקס. לאחר מכן מניחים את הכוס על השטיח ומרימים את הצלוחית, בוחנים אותה מכל צדדיה ומתרשמים עמוקות גם ממנה. תוך כדי אכילה ושתייה מסבירה מנהלת הטקס את משמעותם הנפלאה של התמונה התלויה על הקיר, סידור הפרחים שלפניה, פטריות בעלות צורה חייזרית משהו בנות עשרים שנה על מגש

עץ מיוחד ועוד כמה כאלה. בסיום הטקס יתקרבו המשתתפים אל חפצים אלו ויתפעלו שוב עמוקות.

גם כלי טקס תה הם אינם דבר של מה בכך. המשובחים שבהם מעוצבים באופן ידני על ידי אמנים נודעים כאשר כל פריט מהמערך פגום במשהו מלכתחילה. כלומר, האמן יוצר מערך כלים בהם לכל פריט ישנה פגימה המיוחדת לו והדבר נעשה בכוונת מכוון דווקא כדי להדגיש את היופי והשלמות הקיימת בהרמוניה המחלטת. מחירו של מערך כלי תה 'פגומים' מסוג זה שנוצרו על ידי אמנים ידועים, למרות שבדרך כלל עשויים מחרס גס ומעוטרים בפשטות, עשוי להגיע למחיר של עשרות אלפי דולר.

הסתיים הטקס ושנינו נושכים חזק את הלשון כדי לא לפרוץ בצחוק היסטרי, תופעה שחוזרת על עצמה בהזדמנויות שונות בהן אנחנו מבינים שבעצם אנחנו לא מבינים כלום. זו כמובן רק הוכחה נוספת עד כמה אנחנו הברברים בני המערב לא מבינים משמעו של יופי מהו. אין מה להגיד, ממש לענוד פנינים לחזירים.

מהי עברית? / ענת קורן

שְׁפָה עֵתִיקָה	כְּבֹדַת לִשׁוֹן
שְׂרָשִׁייה בְּעֵבֶר	מִזְגָּזְגַת בֵּין
בְּאֶרֶץ עֵבֶר.	זָכַר לְנִקְבָה
	מִשְׁלָבֶת
תְּפִלָּה, מִדְּרָשׁ	עֵבֶר וְעֵתִיד
וְחִכְמָה	פּוֹעֵלַת בְּמֶרֶץ
שְׁמוֹרַת טֹבַע	רַבַּת פְּעָלִים.
טְמוּנָה בְּאֶרוֹן	
בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.	מִקְבֵּלַת נִקּוּד גְּבוּהָ
	עַל פְּתִיחָה וּסְגִירָה
יֵצֵאָה מִן הָאֶרוֹן	עַל חוֹלְמִים וְקַבּוּצִים.
אֶל הָרְחוּב	
מִלְהַגֵּת וְהוֹגָה,	מִבְּלִבֵּלַת
בְּקוֹלוֹת רַמִּים	בֵּין יְמִין לְשִׁמְאֵל
בְּשׁוּק.	וּמִשְׁמָאל לְיְמִין.
עוֹבְרַת	אוֹהֶבֶת אוֹתָךְ
אֶל הַקְּתֵדֶרָה	שְׁפִתֶיךָ יִשְׁקוּ.
פּוֹשְׁטַת בְּגָד	
וְלוֹבֶשֶׁת חַג.	

משפחת דונדיקוב רחוב יעקב 32

צבי תדמור

חנות האריגים של מינקוב
בית השומרים, ציירה אילנה הדני

מידי בוקר בדרכי לבית הספר צעדתי במעלה רחוב יעקב וחלפתי על פני בית גדול ממדים שעמד בתוכי חצר ענקית. בחזית השתרע שדה רחב ידיים של חרציות, כלניות, סביונים, מקור החסידה ועוד. בלטו בחצר עצי אקליפטוס ענקיים ועץ דקל גבה צמרת. גדר כורכר גבוהה הקיפה חלקים מהחצר. על פאת הרחוב עמד בית קטן בן חדר אחד אליו נהגנו וטפס ולעלות בשבע מדרגות להגיע למרום הגבעה ולצפות ברחוב עד בואכה רחוב הרצל. לפני, היה זה "בית השומרים" ושנים קודם חנות האריגים של יהודה לייב מינקוב. באותן שנים לא ידעתי דבר על המקום אפוף המסתורין הזה ועל האנשים שגרו שם.

היה זה ביתה של משפחת דונדיקוב. הבית משמש כיום גלריה עירונית של רחובות. מה אנחנו יודעים על האיש שבנה את הבית, מתי נבנה, מי היו בני ביתו ומי חיו כאן במהלך מאה ושלושים שנה. על כך, ברצוני לספר

אברהם יהושע דונדיקוב נולד ב-1864 בקייב, אוקראינה. הוא התחנך על תורה וחסידות ולמד בכוחות עצמו לנגן בכינור. הוא נשא לאשה את גוסיה בת ר' יעקב דב קיפניס מז'יטומיר. פעם, בנסעו בלילה ברכבת פגש יהודי חסיד והפליג אתו בשיחה. היה זה אשר גינצבורג, שלימים נודע כסופר ומורה הדור בכינויו "אחד העם". מפיו שמע על חיים חדשים המתקמים בארץ ישראל לחידוש חיי האומה. שיחתו עם "אחד העם" השפיעה עליו מאוד והוא מחליט לעלות עם משפחתו לארץ ישראל.

ב-1887 עלה לארץ ושכר לו דירה בשכונת עג'מי ביפו ואחרי חודש הביא אליו את אשתו ואת בתו הקטנה אסתר בת השנה. באותה שנה נוסדה השכונה העברית הראשונה, נווה צדק, מחוץ ליפו, והוא קנה "מספר" ובהגרלה זכה להיות בין הבונים הראשונים ובנה בה את ביתו. ראוי לציין, כי דונדיקוב היה בין המייסדים של לשכת בני ברית "שער ציון" שהתכנסו בביתו של יעקב הרצנשטיין, בנווה צדק, ב-1890.

כאשר דונדיקוב שמע, כי קניית אדמת דוראן עומדת להתבטל, קנה מיהושע חנקין אלף דונם מאדמת דוראן ונתן בידיו עשרת אלפים פרנק וכך "הציל" את העסקה. בעקבותיו אנשים נוספים ביפו החליטו לקנות חלקות אדמה מידי חנקין. ב־ז' באדר נחתם החוזה הרשמי בין חנקין ובין אנטון רוק שנתן רשות להיאחז באדמה. (ראו כתבה בעלון 38).

בעת שדונדיקוב נתן את הכסף בידיו של חנקין העמיד לו תנאי שאת חלקות אדמתו יוכל לבחור כטוב בעיניו, ואכן בקשתו נתמלאה. חלק גדול מהאדמות שרכש השתרעו מערבית לדרך יפו (רחוב הרצל) ועד לרחוב רוזנסקי (כיום). מרחוב ביל"ו בדרום ועד לדרך הים (דרך יבנה) בצפון. באדמתו בלטה בגובהה "גבעת דונדיקוב" בה חצבו את אבני הכורכר לבניית בתי המושבה, שנודעה בשמה "גבעת האהבה". בנוסף, על פי הסכם ב"אלה דברי הברית" שנחתם בין היחידים לבין אגודת מנוחה ונחלה הובטחו זכויותיו של דונדיקוב לשני מגרשים לבנייה בשטח של 40 דונם ששילם תמורתם. מגרש אחד של עשרים דונם על הגבעה ברחוב יעקב הידועה בשמה "גבעת הפעמון" והמגרש השני של עשרים דונם ברחוב בנימין. לבקשת ועד המושבה ויתר דונדיקוב על המגרש ברחוב בנימין לטובת הוועד.

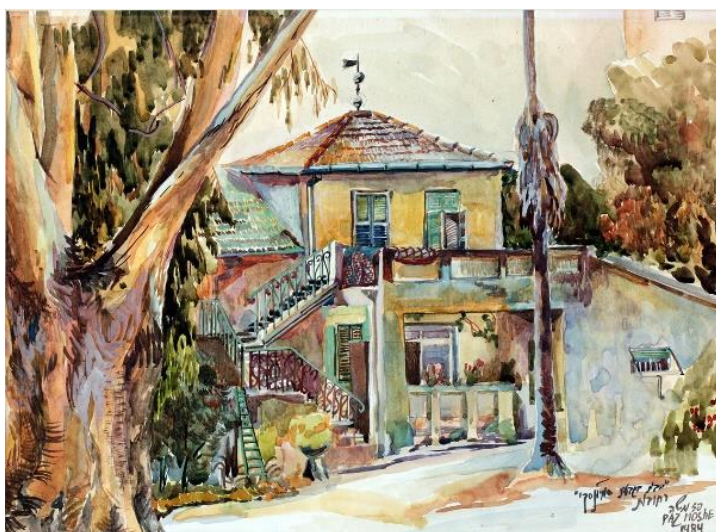
דונדיקוב בנה את ביתו על הגבעה ברחוב יעקב, הבית השלישי במושבה, וליד הבית אורווה ועל העליה של האורווה הכן מקום לתבן וקש, לפי הדוגמה שראה במשקי בעלי אחוזות בשדמות אוקראינה. אל הבית הביא את משפחתו מיפו ובעלית האורווה, שהייתה לעת עתה ריקה מתבן, השתכנו ראשוני הפועלים שעבדו ברחובות.

מיד ניגש לפתח את משקו והעסיק בו אך ורק עובדים יהודים. הוא הביא לו זוג סוסים אבירים ושכר להם עגלון יהודי, הראשון ברחובות, והחריש העמוק ("בחר") הראשון באדמת רחובות, שכל העובדים בו היו יהודים, גם הוא נעשה באדמתו, וכך התכונן לנטוע כרם, גם אותו בעבודה עברית טהורה. בערבים היה דונדיקוב משמח את נפשו ונפש שכניו-פועליו בנגינת כינורו. הוא לא הספיק לנטוע על הגבעה יותר מאשר את שדרת האקליפטוסים הראשונה, כי חלה ותוך זמן קצר הלך לעולמו ב-1892 והוא בן 28 בלבד. אלמנתו גוסיה ושתי בנותיו אסתר ונחמה, עם אביה יעקב דב קיפניס ואימא, אחיה ובני משפחתה, המשיכו להתגורר בבית שבנה. לימים

יעקב דב קיפניס נולד בפלך ווהלין, רוסיה ב-1832 קיבל חינוך תורני חסידי. עסק במסחר והיה חסידו של אדמו"ר מהורוסטופול. במרכז תקוותיו עמדה הגאולה השלמה בביאת המשיח. התעמק בספרי קבלה, וביחוד בספר הזוהר, וערך חישובים וחקירות בהם בדבר הזמן והאותות של קץ הגאולה והעלה אותם על הכתב. בהיותו למעלה מחמישים הכריז בחוגי החסידים, שהבילויים צדקו, כי זוהי הדרך היחידה להצלת העם ולהתחלת הגאולה האמיתית. מרד ברבו וספג מכות מידי החסידים שבעירו אך על דעתו לא ויתר. ב-1897 חיסל את רכושו בחצי חנם ועלה ארצה עם אשתו ושני בניו ובתו גוסיה.

ברחובות המשיך באורח-חיים חסידי ובהתעמקות בלימוד תורה וקבלה ואף ניסה להשפיע ברוח הדת על הדור הצעיר, אך לא בקנאות. היה אומר לצעירים החיים שלא לפי התורה, שלשווא הם מתאמצים להפסיד את חלקם לעולם הבא, כי במעשיהם בבנין הארץ הם קונים את חלקם מחדש, ובכל בית שבונים ובכל אילן שנוטעים הם מקרבים את הגאולה. המשיך בחקירותיו בספרי הקבלה בדבר ה"קץ", כשבא הרצל לבקר ברחובות ב-1898 לבש יעקב דב בגדי שבת ובקבלת הפנים להרצל ברחוב המושבה פרץ לו דרך בתוך ההמון, נגש אל הרצל וברך "שהחיינו". נפטר ברחובות, ב-1909.

הבת אסתר גדלה ברחובות ובהיותה בת 26 נסעה ב-1912 יחד עם אחותה הצעירה בת ה-21 נחמה לברלין, שם רצתה ללמוד חינוך ופסיכולוגיה. לפרנסתה אסתר לימדה עברית וטיפלה בילדים. נחמה שניחנה בשמיעה אבסולוטית למדה בצעירותה נגינה על פסנתר והמשיכה ללמוד מוסיקה בברלין ולקיימה נתנה שם שיעורים בפסנתר. האחיות נשארו בגרמניה במשך כל תקופת מלחמת העולם הראשונה ולאחריה, עד 1920.

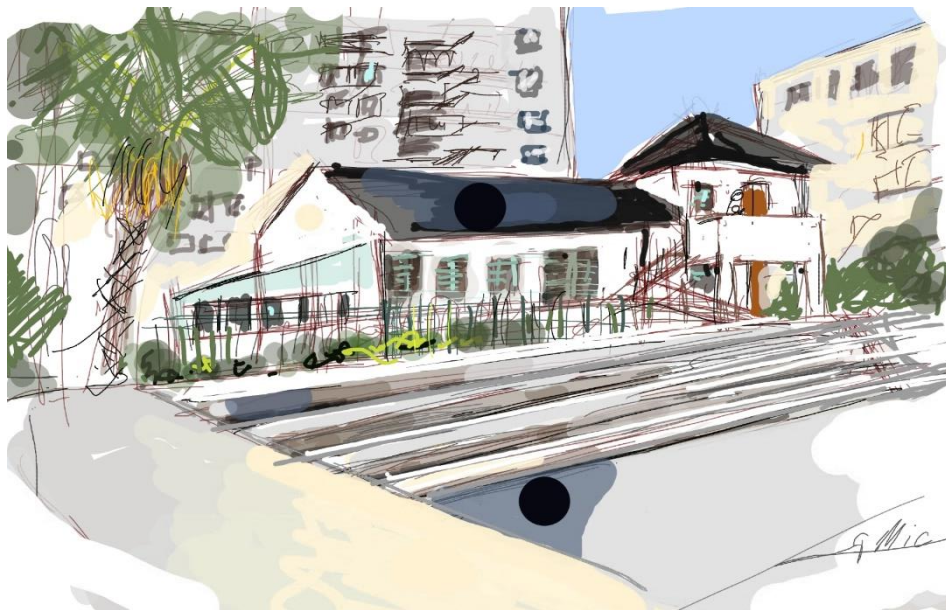
בית דונדיקוב, צייר משה פז 1984

ברחובות ניהלה אסתר גן ילדים, שהיה ידוע בחגיגות יוצאות הדופן והיפות שהתקיימו בו. היא נישאה למשה סמילנסקי לאחר מות צילה אשתו, ב-1933. משה עבר והתגורר עימה בבית דונדיקוב עד פטירתו ב-1953.

הבית ברחובות היה בית פתוח ומזמין – מקום להתכנסויות לערבי תרבות ומוסיקה. אחד האנשים שביקר בבית הזה היה ג'וליוס ג'ייקובס, שלימים נישאה לו. ב-1946 נהרג בפיצוץ מלון המלך דוד. נחמה שכלה את בנם אלכסנדר שהיה טייס קרב נהרג בתאונה ברמת דוד ב-1956.

בית דונדיקוב ציירה עפרה קציר 1988

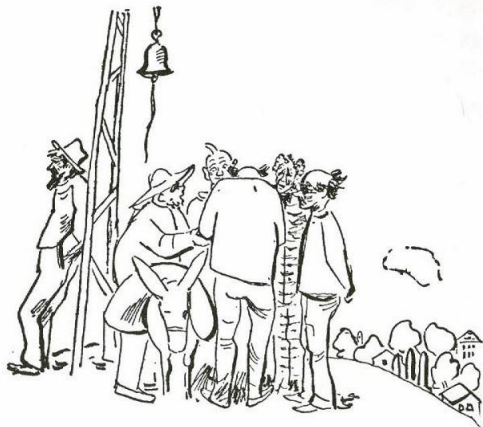

בית דונדיקוב , צייר מיכאל זלטקין 2023

פעמון המושבה

ארכיון רחובות – חקרה וכתבה לאה מאירי

על ראש הגבעה ברחוב יעקב, ליד בית דונדיקוב קרוב לסוכת השומר, הותקן פעמון המושבה (כפי הנראה בסביבות שנת 1891). על שני עמודי ברזל הבנויים בקרקע וגג קטן מעליהם היה תלוי הפעמון. בזמן שמשכו את החבל שהיה מחובר לענבל השמיע הפעמון את צלוליו.

הפעמון - נחום גוטמן, מתוך: "החופש הגדול או תעלומת הארגזים"

שש פעמים ביום היה נשמע הצלצול "מגבעת הפעמון":

ב- 07:00 יציאה לעבודה, ב- 11:30 ארוחת צהרים, ב- 12:30 לסיום הפסקת הצהרים, ב- 13:00 חזרה לעבודה, ב- 16:00 לסיום העבודה (ויש המעידים כי ב- 17:30), ב- 20:00 צלצול לשומרים- הגיעה שעת שמירה. משעה זו נאסר על זרים לעבור במושבה.

הסופר יהואש, שחי במושבה במשך כשנה (1914-1913), כינה את הצלצול הזה בספרו "מני-יורק עד רחובות ובחזרה" - "הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל".

הפעמון היווה שעון למרבית מתושבי המושבה. במשך השנים שונה מספר הצלצולים היומיים בהתאם לצורכי המושבה.

מלבד הצלצולים הקבועים היה הפעמון מצלצל בכל אירוע טוב או רע שהיה במושבה- לאסיפה השנתית בבית-העם, לבחירת ועד חדש או לאסיפות אחרות בעניינים חשובים שונים. הסופר נחום גוטמן כותב:

"באמצע המושבה על הגבעה על יד החנות עמד פעמון על עמודים גבוהים. הוא היה קורא בצלצוליו להתחלת העבודה ולסיומה, לאסיפה, לכיבו שריפה, לחתונה או לכל מקרה חשוב שהתרחש. חבל זה התלוי בענבלו היה מקשר אותך לכל חיי המושבה. בכל שעות היום היו עומדים שם אנשים המשיחים בחדשות היום. מאחורי גבותיהם השחוחים הייתה השמש יורדת ומאדימה, ירח חיוור עולה ואנשים תמיד עומדים שם ומדברים ומתלחשים..." . המצלצל הראשון בפעמון היה ר' יצחק הבלן (לפני היות הפעמון השתמש בעלי ומכתש). משה סמילנסקי מתאר: "בעת התקפה היה מצלצל צלצול חרדה ומעיר את האיכרים לקום ולקחת נשקם בידם... לכל צלצול נתן את טעמו המיוחד. פעם היו הצלצולים עליזים ופעם בכו ויבבו. פעם היה מקצר ופעם היה מאריך, הכול לפי המאורע". (מתוך: "משפחת האדמה" חלק ג').

פעמון המושבה ליד סוכת השומר בבית דונדיקוב 1926

קרוב ל- 40 שנה צלצל הפעמון לכל אירוע חשוב וחרג. על פי הידוע צלצל הפעמון גם במאורעות 1921 ו-1929 ובמהלך מלחמת העצמאות, אך גם כאשר כבר לא השתמשו בצלצוליו הפעמון נשאר עומד על מקומו.

ביתיה מרכס שגרה לא רחוק מהפעמון, סיפרה מזכרונות הוריה (עובד אייזנברג): "לפעמון היו כמה תפקידים. לפי צלצול הפעמון ומספריו ידעו האנשים מה קורה. למשל, כאשר הגיע הדואר היה צלצול מסוים, בבוקר לעבודה צלצול אחר. אם אירעה חס וחלילה איזו התנפלות שוב היה הפעמון מצלצל". ומוסיפה ביתיה: "על פי אחד הסיפורים ששמעתי, לילה אחד הפעמון צלצל וצלצל ולא הפסיק. גברי המושבה החליטו, כל אחד לעצמו, ללכת ולבדוק מה קורה. בזמנו הגברים לא לבשו פיג'מות אלא כותנות

לילה ארוכות. כולם רצו עם הכותנות לגבעה, ומצאו שפרה יצאה מאחת הרפתות ולעסה את חבל הפעמון. כל לעיסה שלה משכה בחבל והפעמון צלצל".

לזי גורודסקי ז"ל סיפר בזיכרונותיו: "הפעמון שימש כאזעקה כאשר הייתה סכנת התנפלות או כל סכנה אחרת מצד השכנים מן הכפרים הערביים. בדרך זו הזעיקו את בני המושבה להתאסף כדי לארגן את ההגנה על המושבה או להבריח את הגנבים, המתנפלים".

בימי מלחמת השחרור הוסיף לזי וסיפר - הועבר הפעמון למקום גבוה ב "גבעת האהבה". לולה בן-ישי, בתו של הצייר אשר פלדמן, שגרה בבניין עליו הוצב הפעמון, ברחוב טלר מס' 20 מספרת: "ביתנו עמד בראש הגבעה במקום גבוה. את הפעמון הציבו בפירמידה של ברזל על הגג. תצפיתנים ישבו במשמרות לאורך שעות היום צופים לעבר השמים לגלות מטוס לא מזהה. כאשר גילו מיד צלצלו בפעמון על מנת שישמעו זאת "מכבי-האש" שהיו ברחוב ביל"ו (רחוב מקביל, מקום נמוך שממנו אי אפשר היה לתצפת), הללו הפעילו את כפתור הסירנה, ותושבי רחובות ידעו שצריך להיכנס ל-מקלטים".

כשנמצא בפעמון סדק הוא הורד והונח באחד ממחסני העירייה. ראש העירייה לשעבר יחזקאל הרמלך החליט להחזיר לפעמון את כבודו, והוא הוצב בכיכר לא רחוק מבית העירייה הקודם (בצומת הרחובות: סמילנסקי, גלוסקין, לוי אפשטיין, בית הפועלים) מעל אנדרטה שפיסל ועיצב האמן הרחובותי אורי צוקר.

הפעמון המשוחזר

בשנת 2000 בזמן שיפוץ הכיכר הורדו האנדרטה והפעמון. לא עבר זמן רב והתברר שהפעמון ההיסטורי נעלם ואיננו. מאמצים רבים הושקעו בחיפוש הפעמון. העירייה שכרה שירותי משרד חקירות פרטי, אך לשווא. כאשר קיבלו החלטה לשחזר ולהפוך את בית דונדיקוב למוזיאון של רחובות, החליטה האוצרת גב' רחל גיסין שלא יתכן בלי פעמון - "החשיבות של הפעמון היא להחזיר לבית ולאזור את מה שניתן להחזיר-קצת ניחוח היסטורי, קצת סיפורים. סביב הפעמון ניתן לספר סיפור שלם - היכן התאספו, הצד החברתי של המושבה, איך שמרו עליה...".

הפעמון המקורי היה אולי פעמון של כנסייה, כך על פי הסופר יהואש, או שרק עוצב באופן דומה. עפ"י עדויות וקריאת פרוטוקולים שאספה רחל גיסין קוטרו היה 60-80 ס"מ, גובהו 1.20 מ' ומשקלו כחצי טון. בארכיון רחובות נמצא מכתב המעיד כי הפעמון נקנה ביפו אצל ל' שטיין. כמו כן, נמצא דף "חשבון הפעמון" של ועד המושבה, מחודש אלול תרס"ב 1902 המעיד שחייבים לשטיין סך 1.350.02 גרוש עבור הפעמון, 202.35 גרוש עבור 2 רעלסען (כנראה 2 העמודים), 62 גרוש להנפח ו-31 גרוש לסדר הפעמון ולהביאו מיפו. מאחר שלא נמצא הפעמון המקורי, נבחר פעמון קטן יותר, ובשנת 100 לרחובות הוא הוצב במרחק לא רב ממיקומו של הפעמון המקורי.

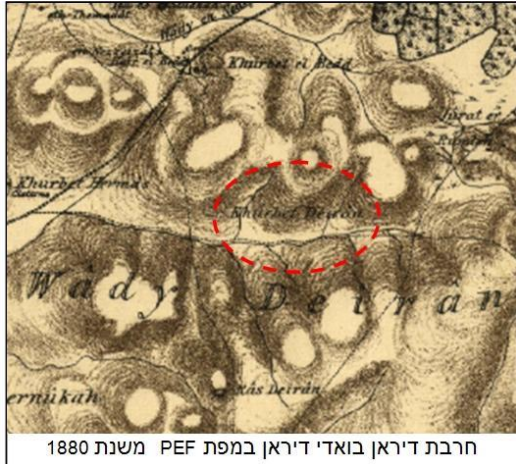
פעמון המושבה ולוח מודעות

אדמת "דוראן"

ארכיון לתולדות רחובות

רחובות הוקמה על אדמת "דוראן". על אחת הגבעות במרכזו של השטח נותרו שרידי יישוב עתיק, שכונת בפי הערבים "חירבת דוראן". על גבעה זו נבנה הבית השלישי במושבה, ביתו של דונדיקוב. למרגלות חירבת דוראן עבר "ואדי דוראן", שהפך בימות הגשמים לנחל גועש.

בימים בהם היתה יבנה מרכז האומה, נבנו כפרים בסביבותיה, שיושביהם היו מגיעים ליבנה. גם לאחר דיכוי מרד בר-כוכבא נשארו יהודים בכפרי הסביבה, עד למאות החמישית והשישית לפחות. בסביבותיה של רחובות התגלו ממצאים עתיקים, המעידים על יישובים שהתקיימו בתקופת המשנה והתלמוד ואף לפני כן. היישוב היהודי שמזוהה עם רחובות הוא "דורון" – יישוב יהודי מתקופת המשנה והתלמוד.

חרבת דיראן בואדי דיראן במפת PEF משנת 1880

היישוב היהודי המזוהה עם רחובות הוא "דורון" – יישוב מתקופת המשנה והתלמוד, שתושביו התפרנסו בעיקר מכרמי גפנים זיתים.

"דורון" מוזכר בתלמוד הירושלמי, בו מסופר: "מעשה ברבי אבהו ורבי יוסי בן חנינא ורבי שמעון בן לקיש עברו על כרם דורון. הוציא להם האריס אפרסק אחד. אכלו הם וחמוריהם והותירו... לאחר ימים עברו שם. הוציא להם שניים שלושה בתוך ידו, אמרו לו: מן האילן הזה אנו רוצים. אמר להם: ממנו הוא. וקראו עליו: ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה" (ירושלמי, פאה, ז, ד).

במהלך עבודות עפר בחרבת דוראן, במדרון הגבעה ברחוב דונדיקוב (על מגרשו של דונדיקוב) נמצאה גת עתיקה ובתי בד מהתקופה הביזנטית מלפני כ-1500 שנה, המעידים על גידול זיתים וגפנים במקום. בעבודות נפגע חלק מהגת שכלל רצפות פסיפס במפלסים שונים. בחפירה ארכיאולוגית בשנת 1976 נמצא כי הייתה זו גת גדולה במיוחד, שטח 140 מ"ר, חריגה במורכבותה ובסימטריות שלה. בגת נמצאו עשר בריכות תירוש בשלושה מפלסים עם תאים להנחת הענבים לפני הדריכה. יתכן כי הייתה זו אחת הגתות הציבוריות הנזכרות בתלמוד (תוספתא, אהלות, י"ח, י"ג), שכן קשה להניח כי הייתה זו גת פרטית. אזור זה בארץ היה ידוע בכרמיו בתקופת המשנה והתלמוד, ולכן אין זה מפתיע לגלות גת כזאת.

לרגלי הגבעה, ממערב לה, נמצאו מספר מערות קבורה. באחת מהן נמצאו חפצי חרס וזכוכית מהתקופה הביזנטית.

ממצאים ממערת קבורה בחרבת דוראן, יעקב 18. כלי זכוכית, נרות חרס וצמידים ברזל ונחושת. נמצאו על ידי אמנון שפר 1970. מאות שנים התקיים היישוב עד שנעזב או נהרס.

היה הייתה עברית

רות קלי

מה עוד תבקשי מאתנו...

"את אחי אנוכי מבקש, הגידה נא לי איפה הם רועים." (בראשית ל"ז) כך אמר יוסף לאיש שמצא אותו תועה בשדה, כשיעקוב שלח אותו לראות את שלומם.

וכשאבדו האתונות של קיש, הוא אמר לבנו שאול: "...קום לך בקש את האתונות..." (מלכים א' ט). עוד בתנ"ך דוגמאות רבות לפועל 'בקש את..', ואחת היפות ביותר היא: "בקש את האהבה." (שיר השירים).

מהו, אם כן, פירוש הביטוי 'לבקש את...'? כל הדוגמאות הנ"ל מתארות חיפוש. באנגלית נגיד: SEARCH או: LOOK FOR. ובצרפתית: CHERCHER.

ויש פירוש נוסף לפועל ביקש: כמו במשפט הכותרת: מה עוד תבקשי מאתנו. אבל כאן נוספת לפועל 'בקש' האות 'מ'. בקשתי מאחותי את הספר. הוא מבקש מהרופא מרשם. אבקש ממך להנמיך את הקול. באנגלית: ASK FOR, ASK. ובצרפתית: DEMANDER.

עוד פועל שרבים מתלבטים בו הוא 'בקר'. מה בין לבקר את... לבין לבקר אצל?

בקרנו אצל דודתי בעפולה. "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" (תהילים כ"ז) אני מזמינה אתכם לבקר אצלי בשבת. עורכים ביקור. באנגלית: VISIT ובצרפתית: VISITER. אבל: הוא בקר את ההצגה של חנוך לוין בחריפות. עיתונים רבים בקרו את נאוםו של ראש הממשלה. מתחו ביקורת. באנגלית: CRITICS, CRITICISM ובצרפתית: CRITISER.

הצמד האחרון להיום הוא: קנא ב... = צרה עינו בטובת מישהו. קין קנא באחיו הבל כי ה' שעה למנחתו. "אל תקנא באנשי רעה" (משלי כ"ד). VS קנא ל... = דואג ל... חרד לשלומו ולטובתו. "קנאתי לציון קנאה גדולה" (זכריה ח'). ומתי כספי שר בשירו המתאר את אליעזר בן יהודה: "כמו הנביאים הקנאים לשם, הוא קינא לפועל ולתואר ולשם..."

אני מרבה להביא ציטוטים מהתנ"ך, כי אני מקנאה לשפה העברית. התנ"ך הוא צור מחצבתה של השפה שלנו. זהו הוא המעיין שממנו אנחנו שואבים את מקורות שפתנו הנפלאה.

אתונות

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

מפל באיסלנד - אוגוסט 2023 - שלוש קשישות נינוחות ליד חבורות המטיילים

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם